

KRIMINALOMSORGENS YRKESFORBUND

Justis- og beredskapsdepartementet
v/statsråden

Kopi:
Kriminalomsorgsdirektoratet
Organisasjonene

Deres referanse:

Vår referanse:
TL/2025-01/07

Dato:
03.07.25

MANGLENDE TILLIT TIL STYRING AV KRIMINALOMSORGEN

Det vises til kriminalomsorgsdirektoratets nylige beslutning om å erstatte i overkant av 70 fengselsbetjentstillinger med miljøterapeuter. Det er fra direktoratets side oppgitt at beslutningen er fattet etter politiske styringssignaler om at dette både er akseptabelt og ønskelig. Med bakgrunn i denne beslutningen, som forbundet anser som et politisk og administrativt «profesjonsdrap» på fengselsbetjentrollen, erklærer Kriminalomsorgens Yrkesforbund med dette at vi har nådd et punkt der forbundet verken har tillit til ledelsen av Kriminalomsorgsdirektoratet eller Justis- og beredskapsdepartementet.

Det er de ansatte i kriminalomsorgen som legger grunnlaget for at virksomhetens mål kan nås og for at Norge har oppnådd en posisjon og en status innen straffegjennomføring som mange andre land ser hen til og som har ført med seg en oppfatning om at vår kriminalomsorg og de ansattes kompetanse er på et globalt toppnivå. Fengselsbetjentutdanningen i Norge strekker seg helt tilbake til 1937 og utdanningen har bidratt til å gi høy kvalitet i kriminalomsorgen ved å utvikle de ansattes kompetanse om straffegjennomføring.

De senere årene har mange ytret seg kritisk til utviklingen for de ansatte innen straffegjennomføringen. Nå har også departementet anerkjent i den nylige stortingsmeldingen at vi har rekrutterings- og bemanningsutfordringer i norsk kriminalomsorg. Det er kjent at kriminalomsorgens bemanningssituasjon har vært kritisk over år. Fengselsansatte, fagforeningene og vernetjenesten har stått frem og fortalt at det verken er tid til eller ansatte nok til å ta seg av de innsatte. Enda mer alvorlig er det at de ansatte ikke lenger føler seg trygge på jobb. Volds- og trusselsituasjonen er endret og det er en økning i antall hendelser. Forandringer i kriminalitetsbildet gjør at de innsatte er betydelig mer ressurskrevende enn tidligere. I utgangspunktet skulle disse utfordringene resultert i en høyere bemanning, men realiteten er den motsatte. Det blir stadig færre ansatte i førstelinjen i kriminalomsorgen. Nå ønsker dessuten etatens faglige og politiske ledelse å endre sammensetningen av bemanningen ved å bringe inn andre profesjonsgrupper i en mye større utstrekning enn tidligere.

Det er ikke vanskelig å se at bemanningen i norske fengsler er for lav. En stadig mer krevende gruppe innsatte tilsier derfor at bemanningen må økes forbi bemanningsnivået som i dag skulle vært der. Departementet har i stortingsmeldingen beskrevet at det skal være nok ansatte på jobb for å sikre et godt arbeidsmiljø og for at de ansatte skal være i besittelse av tilstrekkelig kompetanse. Videre skisseres det at regjeringen vil iverksette flere tiltak for å øke bemanningen og styrke kompetansen. Norsk kriminalomsorg har en av verdens beste fengselsbetjentutdanninger og vi har en praktisert straffegjennomføring på et meget høyt nivå nettopp på grunn av nivået på grunnutdannelsen for våre ansatte.

I stortingsmeldingen har departementet videre skissert at det bør vurderes om også andre enn de som har gjennomført grunnutdanningen som fengselsbetjent i større grad bør kunne gå inn i yrket. Det tok

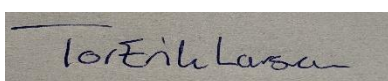
bokstavelig talt bare dager fra publiseringen av en ny stortingsmelding til at direktoratets ledelse tok beslutningen om å rekruttere inn arbeidstakere med en annen fagbakgrunn. Forbundet stiller seg svært kritisk til denne håndteringen av rekrutteringsutfordringen. Det er ingen tvil om at den brede kompetansesammensetningen i kriminalomsorgen bidrar til god og sikker straffegjennomføring, slik tverrfagligheten ved forvaringsavdelingene, på overgangsboligene, innen elektronisk kontroll og flere andre steder har vist, men det kan heller ikke være tvil om at fengselsbetjentene utgjør ryggraden i norsk kriminalomsorg. Fengselsbetjentutdanningen er en generalistutdanning som gjør fengselsbetjenten i stand til å håndtere alle aspekter ved straffegjennomføringen. Det er en styrke ved norsk kriminalomsorg.

Politisk har det vært gitt økte midler for å ansette flere de seneste årene, men dette har ikke løst rekrutteringsutfordringene. Det kan ikke være tvil om at dagens etatsledelse, både i direktoratet og på regionalt nivå, på ingen måte har vært i stand til å løse de rekrutterings- og bemanningsutfordringene som virksomheten har hatt over tid og som ser ut til å forsterkes ytterligere. Tiltaket med å utdanne flere fengselsbetjenter gjennom desentralisert utdanningsløp vil kunne hjelpe. Det er helt åpenbart at det må utdannes et tilstrekkelig antall fengselsbetjenter for å møte på utfordringene. Departementet har selv uttalt i stortingsmeldingen at det er viktig å bidra til å øke statusen for utdanningen og yrket for å sikre rekrutteringen. Forbundet kan gi sin tilslutning til dette. En økning i status for yrket vil kunne gjøre det langt lettere å rekruttere og beholde personell. Lønn og anerkjennelse er de viktigste virkemidlene i så måte. Imidlertid har vi sett liten vilje eller evne til å løse utfordringen med å rekruttere og beholde fengselsbetjenter. Tvert imot ser det nesten ut til at kriminalomsorgens ledelse ønsker å erstatte fengselsbetjenter med andre profesjonsgrupper. Fra forbundets side ser vi svært alvorlig på denne utviklingen. Utfordring nummer en for kriminalomsorgens ledelse skulle vært å sikre at virksomheten har et tilstrekkelig antall ansatte som har den kompetansen som er nødvendig for at samfunnsoppdraget til kriminalomsorgen kan gjennomføres og virksomhetens mål kan nås.

Fengselsbetjenten er nøkkelen for å sikre måloppnåelse i kriminalomsorgen. Med den utviklingen som faglig og politisk ledelse nå legger opp til vil vi knapt ha fengselsbetjenter igjen. Da hjelper det lite å ha verdens kanskje beste fengselsbetjentutdanning. Forbundet ser det som positivt at andre profesjonsgrupper samhandler med fengselsbetjenten. Det sikrer en kriminalomsorg med stor grad av tverrfaglighet og bidrar til vår høye kvalitet i straffegjennomføringen, men vi har vår egen profesjonsutdanning i kriminalomsorgen. Den er utviklet gjennom årtier for å møte på de spesifikke utfordringene straffegjennomføringen fører med seg.

At fengselsbetjenten nedvurderes og kan erstattes av andre kan ikke karakteriseres som noe annet enn en formidabel mistillitserklæring til etatsutdanningen og til fengselsbetjenter over det ganske land. Direktoratets beslutning om å erstatte fengselsbetjenter med miljøterapeuter vil trolig medføre at enda flere fengselsbetjenter forlater yrket. Det vil ytterligere forsterke utfordringene og kan svekke mulighetene for en god og sikker straffegjennomføring. Det vil garantert bety at vi ikke lenger har en kriminalomsorg i verdensklasse. Det er snarere sannsynlig at vi ender opp med en kriminalomsorg på linje med land vi ikke ønsker å sammenligne oss med. Vi nærmer oss dessverre en slik situasjon. Slik forbundet ser situasjonen kan det være liten tvil om at den skyldes svært stor faglig, men også politisk unnfalighet.

Med hilsen

Tor Erik Larsen
Forbundsleder